

Asia: VN/29126/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi valtioneuvoston asetuksiksi (teollisuuspäästädirektiivi)

Lausunnonantajan lausunto

Yhteenveto kommentteistanne hallituksen esitysluonnoksesta ja asetusluonnoksista lausuntokoosteen laatimista varten

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee muutoksia ympäristönsuojelulakiin ja ympäristönsuojeluasetukseen sekä ympäristönsuojelulain nojalla annettuihin asetuksiin.

ETL pitää tärkeänä, että kaikissa laki- ja asetusmuutosten kohdissa kansallisessa toimeenpanossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kansallisen lainsäädännön kunnianhimon taso vastaa EU-lainsäädännön tarkoittamaa tasoa, eikä siten kansallisesti tehdä ylitulkintaa. Lisäksi Euroopan komissio on joulukuussa 2025 antanut lainsäädäntöehdotuksia tiettyjen ympäristösäätelyä koskevien direktiivien ja asetusten sisältövaatimusten muuttamiseksi (ns. ympäristö-omnibus). Siksi on tärkeää pidättäytyä kansallisista lisävaatimuksista, ennen kuin direktiivin sisältö on lopullisesti selvinnyt. Yleisenä kommenttina ETL toteaa, että sääntelyn tulisi tukea vaikuttavia ympäristötoimia, ei lisätä hallinnollista taakkaa.

Esitetyistä muutoksista useat ovat omiaan lisäämään direktiivilaitosten kustannuksia ja siten heikentämään kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä. Eläinsuojien osalta ETL katsoo, että hallinnollinen taakka kasvaa jälleen EU:n päätöksellä vastoin poliittisia tavoitteita. ETL:n näkemyksen mukaan ympäristövaikutuksiltaan pienestä muutoksesta koituu tarpeettomia lisäkustannuksia alkutuottajalle. Muun muassa parhaan mahdollisen tuotantotekniikan käyttö on mukana jo nykyisessä ilmoitusmenettelyssä. ETL katsoo, että kansallisesti tulisi varmistaa, että lupaprosessit ovat tehokkaita. Kustannukset ja hallinnollinen taakka tuottajille tulisi minimoida.

Komenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 5–67 § sekä niiden perusteluihin

§67 Määräykset viemäriin johdettavista jätevesistä:

Ehdotetut muutokset voivat aiheuttaa merkittäviä kustannuksia tuotantolaitoksille, joilla ei ole omaa jätevedenpuhdistamo

Pykälän kohtaa ”ympäristön pilaantuminen ehkäistään vähintään yhtä tehokkaasti kuin käsiteltäessä jätevedet erillisessä jätevedenpuhdistamossa” tulee selkeyttää siltä osin, että on selvää mitä voidaan pitää jätevedenpuhdistamona. Määritelmää tulisi täsmentää ja siihen sisällyttää sen tarkoittavan myös tehtaan esikäsittelylaitosta. Lisäksi pykälään tulisi lisätä mahdollisuus sopia tapauskohtaisesti vaadittavista käsittelytoimista ja tarvittava ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen taso yhteistyössä valvojan kanssa toiminnanharjoittajan laatiman teknis-taloudellisen selvityksen perusteella

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 72–82 a § sekä niiden perusteluihin (7 luku Direktiivilaitoksen lupaharkinta)

§74 Energian ja materiaalien käytön tehokkuutta koskevat määräykset:

ETL pitää tavoitteita ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä ja luonnonvarojen kestävä käytön edistämisestä tärkeinä. Materiaalitehokkuus on elintarvikeyrityksille olennainen osa kilpailukykyä ja siten yrityksillä on luonnollinen kannuste jo nyt kehittää tuotantoa mahdollisimman resurssitehokkaaksi. Useat elintarvikeyritykset ovat sitoutuneet toimintansa ympäristötavoitteiden saavuttamiseen erilaisten vapaaehtoisten sopimusten ja sitoumusten kautta, kuten energiatehokkuussopimus ja materiaalitehokkuuden sitoumus.

Elintarvikealan toimijan tulee jätelainsäädännön (646/2011, 118 a §) mukaan pitää kirjaa toiminnassaan syntyvän elintarvikejätteen määrästä ja käsittelystä. Lisäksi syyskuussa 2025 voimaan tullut jätedirektiivi ((EU) 2025/1892) asettaa elintarviketeollisuudelle sitovat jätteen määrän vähentämistä koskevat tavoitteet. Yritysten hallinnollisen taakan ja päällekkäisen raportoinnin välttämiseksi materiaalien käytön raportointi- ja muut siihen liittyvät lakisääteiset velvoitteet tulisi pystyä välttämään liittymällä vapaaehtoiseen järjestelyyn, jossa toiminnanharjoittaja määrittelee materiaalin käytön tehokkuuden seurantamenettelyt ja sitoutuu materiaalitehokkuuden jatkuvaan parantamiseen toiminnassaan. Vapaaehtoinen Kiertotalouden Green Deal -sopimus voisi olla esimerkiksi yksi keino täyttää materiaalin käytön tehostamiseen liittyvät määräykset.

Lisäksi ETL korostaa, että energian, materiaalien tai veden käytön arviointi ja niihin liittyvien raja-arvojen asettaminen edellyttävät aina toimialan sisäisten erityispiirteiden huomioon ottamista. Elintarviketeollisuudessa tuotantoprosessien vaihtelu on suurta, ja myös samantyyppiset laitokset voivat poiketa toisistaan merkittävästi esimerkiksi vedenkulutuksen osalta. Esimerkiksi siipikarjalaitoksissa elinten talteenotto kasvattaa vedenkulutusta suhteessa teurastuskiloihin.

74 a–c §:

ETL katsoo, että uuden ympäristöjärjestelmävelvoitteen tulee olla mahdollisimman sujuvasti sovitettavissa yhteen jo olemassa olevien ympäristöjärjestelmien kanssa. Toiminnanharjoittajat tulisi vapauttaa ylimääräisestä raportointi- ja seurantavastuusta, jos direktiivilaitoksella on jo ISO14001 tai sitä kattavampi ympäristöjärjestelmä, joka kattaa pykälässä esitetyt vaatimukset.

Pykälän 74 b osalta ETL esittää, että vaatimus ympäristöjärjestelmän tietojen yhteenvedosta tulee voida täyttää kuvaamalla esimerkiksi ISO 14001 -järjestelmän keskeiset tavoitteet ja niihin tähtäävät toimenpiteet ilman erillistä, rinnakkaista raporttia. Tämä keventäisi hallinnollista taakkaa ja päällekkäisen työn tekemistä.

ETL huomauttaa lisäksi, että pykälän 74 c mukaiset vaatimukset tulisi voida täyttää vaihtoehtoisesti ottamalla käyttöön ISO14001 tai sitä laajempi järjestelmä. Muussa tapauksessa yrityksille syntyisi ylimääräisiä kustannuksia ja päällekkäistä raportointia tilanteessa, jossa direktiivilaitoksella jo ylläpidetään ISO14001-järjestelmää, jota tulee pitää ajan tasalla ja auditoida säännöllisesti.

§75 Päätelmien soveltaminen ympäristölupaharkinnassa:

Nykyisellään BAT-päätelmän ohjeistamiin ylempiin ohjearvoihinkin pääseminen vaatii laitoksilta investointeja. Ehdotuksen mukainen BAT-päästötasojen edelleen tiukentaminen lupamääräyksissä tiukimpiin mahdollisiin päätelmän päästötasojen mukaisiin päästöraja-arvoihin tulisi aiheuttamaan yrityksille merkittäviä kustannuksia ja on omiaan heikentämään yritysten kilpailukykyä. ETL katsoo, että tiukentamisesta saavutettavia hyötyä niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden tulisi selvittää tarkemmin. Lisäksi ETL katsoo, että BAT-päästötasojen tiukentaminen lupamääräyksissä edelleen alempiin raja-arvoihin on teknis-taloudellisesti hyvin haastavaa.

ETL:n näkemyksen mukaan lupamääräyksissä tulee edelleen voida soveltaa tapauskohtaista harkintaa, eikä BAT-ohjearvoja tulisi suoraan soveltaa lupamenettelyssä.

§ 78 Päästötaasoja lievemmat raja-arvot:

ETL:n näkemyksen mukaan lievempien päästöraja-arvojen perusteiden arviointiin olisi syytä lisätä myös aiheutuvien kustannusten kohtuullisuus ja lisätä kohtuullisuuden arviointiperusteet.

81 b § Siirtymäsuunnitelma:

Komission joulukuussa 2025 antama lainsäädäntöpaketti ympäristösääntelyn yksinkertaistamiseen ehdottaa siirtymäsuunnitelmavelvoitteen poistamista. ETL kannattaa komission ehdotusta sen vähentäessä yritysten hallinnollista taakkaa. Komission ehdottamien muutosten johdosta siirtymäsuunnitelmaa koskevaa velvoitetta ei tule sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 85 a–85 c § sekä niiden perusteluihin (tietopalvelut)

ETL kannattaa ajantasaisten lupiin liittyvien tietojen koostamista viranomaisen toimesta. Tarkkailusuunnitelmaa koskien ETL kuitenkin korostaa, että on huomioitava riski arkaluonteisten ja luottamuksellisten tietojen paljastumisesta. Tarkkailusuunnitelmat voivat sisältää esimerkiksi kaivojen sijainteja tai muita tietoja, jotka voivat aiheuttaa turvallisuusriskejä niin yksittäisille yrityksille kuin laajemminkin. Myös tarkkailupisteiden julkinen esittäminen voi joissain tilanteissa altistaa mittauspisteet tahalliselle häirinnälle. Päästötietojen osalta ETL katsoo, että valvonnan kannalta tulisi olla riittävää viranomaisen pääsy IED-laitosten päästötietoihin. Sen sijaan julkaisuvelvoite, joka koskee vain IED-laitoksia, asettaa toimijat keskenään eriarvoiseen asemaan. Vertailun esimerkiksi elintarvikelainsäädännön toteutumisen valvonnassa käytettävä Oiva-järjestelmä koskee kaikkia alan toimijoita, jolloin tulosten julkaiseminen on tasavertaista.

Ehdotuksen mukaan tietopalvelussa olisi julkaistava yhteenvedotiedot direktiivilaitoksen ja -eläinsuojan valvontaan liittyvästä tarkastuskertomuksesta. ETL katsoo, että julkaistavan tarkastuskertomuksen yhteenvedotietojen sisältö tulisi määritellä täsmällisesti. Julkistettavaan koosteeseen tulisi riittää tieto tarkastuksen suorittamisesta ja tiivis kuvaus käsitellyistä toimenpiteistä. Myös tämän osalta ETL pitää erittäin tärkeänä, että eri kokoisia ja eri toimialojen yhtiöitä ja laitoksia on kohdeltava yhdenveroisesti.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 110 a–110 e § sekä niiden perusteluihin (direktiivieläinsuojat)

Kts. yhteenvedo.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 123–212 § sekä niiden perusteluihin

Elintarviketeollisuuden toiminnan jatkuvuus poikkeuksellisissa tilanteissa on koko yhteiskunnan kannalta kriittisiä, minkä vuoksi pyydämme varmistamaan, että näissä pykälissä on riittävän kattavasti ja selkeästi huomioitu elintarviketeollisuuden ominaispiirteet esimerkiksi huoltovarmuuden osalta. Ehdotamme pykäliin lisättäväksi sitovat määräajat viranomaiskäsitelyille.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykälään 232 b § ja siirtymäsäännöksiin sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne vaikutusarviointeihin (HE-luonnoksen luku 4.2 Pääasialliset vaikutukset)

-
Muut kommenttinne hallituksen esityksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

-
Kommenttinne ympäristönsuojelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen ehdotettuihin muutoksiin

-
Kommenttinne ehdotettuihin muihin asetusmuutoksiin: valtioneuvoston asetus suurten polttolaitosten päästöjen rajoittamisesta, valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta ja valtioneuvoston asetus titaanidioksidia tuottavien laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista

-
Menettely niiden kunnan ilmoitusmenettelyssä olevien eläinsuojien osalta, jotka jatkossa kuuluisivat teollisuuspäästädirektiivin soveltamisalaan: hallituksen esitysluonnoksessa on esitetty, kyseiset eläinsuojat siirtyisivät valtion lupamenettelyn piiriin, jolloin menettely olisi yhdenmukainen kaikille teollisuuspäästädirektiivin soveltamisalassa oleville eläinsuojille. Vaihtoehtoisena ratkaisuna voisi olla kyseisten eläinsuojien jääminen kunnan ilmoitusmenettelyn piiriin tai kaikkien direktiivin soveltamisalaan kuuluvien eläinsuojien siirtäminen valtion ilmoitusmenettelyn piiriin. Mikä olisi teidän kantanne asiaan ja perustelut kannallenne?

Eläinsuojien osalta hallinnollinen taakka kasvaa jälleen EU:n päätöksellä vastoin poliittisia tavoitteita. Kansallisesti tulisi varmistaa, että lupaprosessit ovat tehokkaita ja maksut kohtuullisia tuottajille. Hallinnollinen taakka ja kustannukset alkutuotannon toimijoille tulisi minimoida. Toistaiseksi kunnat ovat menelleet keskenään melko johdonmukaisesti, joten sijainnista koituvaa eriarvoista kohtelua ei tunnisteta. Mahdollisimman kevyt ilmoitusmenettely kuntaan olisi paras ratkaisu.

Aalto Laura
Elintarviketeollisuusliitto ry